

Att finnas eller inte...

Efter den borgerliga alliansens valseger har det vuxit fram en ovanligt omfattande debatt kring public service. Det är på många sätt bra, eftersom medierna och deras roll i samhället alltid behöver diskuteras. Decennier av forskning har visat att medierna har en omfattande påverkan på vilka frågor människor tycker är viktiga och hur människor uppfattar det nyheterna handlar om. Det understryker att vi lär oss av nyheterna, men det understryker också att medierna är makthavare. Som sådana behöver de granskas.

Vi vet också att urvalet av nyheter och hur dessa framställs påverkas av en lång rad faktorer som inte har särskilt mycket att göra med hur viktiga olika nyheter är eller vad vi som medborgare behöver veta. Inte minst konkurrensen och de ekonomiska drivkrafterna gör att journalistiken omformas till att handla mindre om vad vi som medborgare behöver veta och mer om sådant som effektivt fångar vår uppmärksamhet. Journalistiken kommersialiseras, om än i varierande grad i olika medier.

Public service kanalerna är på intet sätt immuna. Visserligen behöver de inte publik för att kunna sälja annonser och nå ekonomisk framgång. Däremot upplever de att framgång i konkurrensen om publikens uppmärksamhet är nödvändig för att uppfattas som legitima och för att

“Ju mer public service anpassar sig till kommersiella kanaler, desto mindre skäl finns det att behålla public service”

motivera licensavgifterna. Följden är att public service-kanalerna anpassar sig allt mer till publikens efterfrågan, även om det leder till att utbudet tunnans ut och blir mer likt det som erbjuds av kommersiella kanaler.

Ju mer public service anpassar sig till kommersiella kanaler, desto mindre skäl finns det dock att behålla public service. Men ju mindre public service anpassar sig till kommersiella kanaler, desto svårare kan det bli att motivera licensavgifterna – om det leder till att publiksiffrorna sjunker för mycket.

Så ser dilemmat ut, och att lösa det är inte enkelt. Själv tillhörde jag dem som ansåg att public service borde skrotas, eftersom kommersiella medier kunde tillhandahålla ett likartat utbud minst lika bra, och att licenssystemet i väntan på en utförsäljning borde skrotas.

Tio års forskning har dock fått mig att ändra uppfattning. Två saker är nämligen säkra. För det första: utan public service saknas helt motvikt mot kommersialiseringen av radio och teve och utan sådana motvikt kommer journalistiken att tunnans ut och kommersialiseras ännu mer – även i redan kommersiella kanaler som TV4. För det andra: att avskaffa licensavgifterna skulle öppna för mer politiska påtryckningar och underminera möjligheterna att bedriva en självständig och mot makten kritisk journalistik.

För mig är slutsatsen därför klar: Det har sällan varit lika viktigt som nu att försvara public service som idé, samtidigt som det sällan har varit lika svårt att försvara public service som praktik.

Lösningen på dilemmat är därför inte att avskaffa public service. Lösningen handlar om att utveckla public service så att dessa kanaler bättre än idag kan tillhandahålla ett utbud som ökar mångfalden och stärker demokratin. Det är också detta debatten borde handla om, inte om public service-kanalernas vara eller icke vara. ■